

KAPŁANI – SŁUDZY *COMMUNIO*

Ks. Krzysztof Lala

Duchowość kapłańska oraz sposoby odpowiedzi na powołanie do kapłaństwa zostały szeroko przedstawione zarówno w dekrecie soborowym *Presbyterorum ordinis*, jak i w późniejszych dokumentach papieskich, do których należy Adhortacja apostolska *Pastores dabo vobis* Jana Pawła II, *Dyrektorium o posłudze i życiu prezbiterów* wydane przez Kongregację do spraw Duchowieństwa oraz w listach do kapłanów na Wielki Czwartek i katechezach środowych Jana Pawła II o kapłaństwie, które odbywały się w czasie od 31 marca do 20 października 1993 roku¹. Jan Paweł II w Liście apostolskim *Novo millennio ineunte* mówi o konieczności wprowadzania duchowości komunii, „jako zasady wychowawczej wszędzie tam, gdzie kształtuje się człowiek i chrześcijanin, gdzie formują się szafarze ołtarza, duszpasterze”². W tę problematykę włącza

¹ Można tutaj zauważyć, że wezwanie do świętości jest obowiązkiem, ze względu na fakt, że kapłani są żywymi narzędziami Jezusa Chrystusa, działającymi w imieniu i w osobie samego Chrystusa (por. DP 12).

² Por. Jan Paweł II, List apostolski *Novo millennio ineunte* (=NMI), nr 43. Już w 1995 roku Papież mówił: „Nasze czasy wymagają nowej ewangelizacji. Należy więc odpowiedzieć ze szczególnym naciskiem i szczególnie pilnie na to oryginalne powołanie osobiste i kościelne: kształtować w Chrystusie «jedno serce i jedną duszę» (por. Dz 4, 32). Ponowne wezwanie Ewangelii nie może być spójne i skuteczne, jeśli

się także papież Benedykt XVI, podejmując w ramach katechez środowych po Wielkanocy 2010 roku zagadnienie posługi presbiterów.

Najważniejszym i decydującym obszarem posługi kapłańskiej jest sfera duchowa³. Chodzi o ciągłą formację „według Ducha” (Rz 8,4.9). Doświadczenie miłości, które rozpoczyna się w miłości Boga i ludzi, ma swój kres w tej samej miłości. W rzeczywistości, istnieje duchowość jedynego Ducha, obecnego w jednym Ciele jedynego Pana. Patrząc z tej perspektywy, ten jedyny Duch jest jednak przekazywany poprzez różnorakie dary, dlatego mówimy o wielu duchowościach. Kapłaństwo może się więc spełniać w różnych duchowościach, które nie są oddzielone jedna od drugiej, lecz nastawione na wzajemną wymianę. Mówiąc o duchowości kapłańskiej, musimy umieścić ją w duchowości, jaką proponuje nam Nowy Testament, z kilkoma cechami charakterystycznymi i szczególną perspektywą duchowej osobowości kapłana, ponieważ wszystko, co robi i kim jest, zawsze ma być wyrazem jego życia według Ducha Ewangelii. Jego wyjątkowe powołanie domaga się, by w całej swej rozciągłości było przeniknięte życiem według Ducha⁴.

Kapłani to ludzie ochrzczeni, powołani do kapłaństwa. Jak wszyscy wierni, otrzymują oni przez Chrzest Święty powołanie do świętości. Są w nie włączeni przez Osobę

nie towarzyszy mu potężna duchowość komunii, kształtowana na modlitwie, na ascetycznym zaangażowaniu i tworzeniu codziennych relacji”. Jan Paweł II, *Un rinnovato ed efficace annuncio del Vangelo esige una robusta spiritualità di comunione*, Przemówienie na audiencji do grupy kardynałów i biskupów przyjaciół Ruchu Focolari, 16 lutego 1995, w: „L'Osservatore Romano”, 17 lutego 1995, s. 5.

Wszystkie cytaty pochodzące z publikacji włoskojęzycznych tłumaczył autor artykułu.

³ Por. Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Pastores dabo vobis* (=PDV), nr 45, 14.

⁴ Por. T. Goffi, *Uomo spirituale*, w: *Nuovo Dizionario di Spiritualità*, a cura di Stefano de Fiores e Tullo Goffi, San Paolo, Cinisello Balsamo (Milano) 1985, s. 1634-1636; A. Favale, *Spiritualità e scuole di spiritualità*, w: „Salesianum” 52 (1990), s. 819-856.

Jezusa Chrystusa, wezwani do komunii z Bogiem i do doskonalenia się w miłości⁵. Wymaga tego od nich sam Bóg (por. Kpł 19,2; Mt 5,48; Rz 8,29). Każdy z nich powinien zatem zrozumieć, gdzie, na jakiej drodze duchowej Bóg oczekuje od nich radykalnej odpowiedzi na to wezwanie⁶. Kapłani są szczególnie zobowiązani do dążenia do świętości⁷ na drodze miłości⁸. Powołani przez Trójcę Przenajświętszą do posługi kapłańskiej, ze względu na samą naturę charyzmatu i posługi, którą podejmują, znajdują się, jeśli można tak powiedzieć, wewnątrz zbawczego zdarzenia Miłości trynitarniej; wchodzą więc w trójosobową relację istniejącą pomiędzy Ojcem i Synem, Synem i Ojcem, w Duchu Świętym (por. Mt 11,27), w której realizują powołanie do ewangelicznej doskonałości.

Przez święcenia kapłańskie wchodzą w szczególną relację z Chrystusem Kapłanem, dlatego ich powołanie do świętości musi być naznaczone, ukształtowane, nacechowane takim postępowaniem i postawą, jakimi odznaczał się Jezus Chrystus, „ogolając się z własnego «ja», by odnaleźć w miłości posłusznej, czystej i ubogiej główną drogę do zjednoczenia z Bogiem i jedności z braćmi (por. Flp 2,5)”⁹. Wszystko to od początku cechuje tryni-

⁵ Por. Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Dyrektorium o posłudze i życiu prezbiterów* (=DPŻP) 3; PDV 12, 45.

⁶ Por. PDV 68.

⁷ Por. KK 39-42. Pierwszą podstawą sakramentalną obowiązku świętości jest sakrament Chrztu Świętego. Kapłani uczestniczą, jak Apostołowie, w radykalnym życiu Chrystusa i w Jego misji (por. Mk 3, 14), w sakramencie święceń, z którego wynika jeszcze jeden powód dążenia do świętości życia. Kapłan przyjmuje święcenia jako chrześcijanin i od momentu święceń staje się chrześcijaninem-szafarzem-wyświęconym, by działać w służbie Kościołowi. Por. A. Favale, *I presbiteri. Identità, missione, spiritualità e formazione permanente*, Elle Di Ci, Leumann (Torino) 1999, s. 257.

⁸ Droga miłości to droga, która prowadzi do świętości. Idąc w ten sposób za przykładem świętości Jezusa, kapłani wezwani są do przedłużenia Jego obecności „poprzez naśladowanie Jego stylu życia i ukazywanie Go w sposób przejrzysty powierzonej im owczarni” (PDV 15); por. DP 13; PDV 24, 82.

⁹ PDV 30; por. tamże nr 20, 21, 24; por. DP 12; Ef 4, 13.

tarna *communio* oraz kapłańska *missio*, a więc całe życie i spełniana posługa kapłana¹⁰. Kapłani powinni być zatem formowani w seminariach duchownych i w ramach formacji stałej tak, by stawali się, w Chrystusie i w komunii z braćmi, narzędziami wydarzenia trynitarnego w historii człowieka.

KAPŁAN ZWRÓCONY DO BOGA

W rzeczywistości, jedynym powołaniem człowieka jest Bóg. Duchowość kapłana wymaga wyboru Boga, należenia wyłącznie do Niego, do Boga-Miłości (por. 1 J 4,8.16), pozostawienia wszystkiego dla królestwa Bożego (por. Mt 16,24; 19,29; Mk 8,34; Łk 9,23-24), starania się o pełnienie Jego woli w każdej chwili (por. J 4,34; Flp 2,8), jako odpowiedź i nieustające powracanie do Bożej Miłości (por. Ap 2,4). W ten sposób kapłan pozostaje w Bogu, żyjąc w kontemplacji Jego oblicza, spełniając wszelki rodzaj działania¹¹. Rozpoznaje Bożą wolę w słowie Bożym, w głosie Kościoła i w relacjach posłuszeństwa i jedności ze swoim biskupem, a także z innymi kapłanami oraz z osobami świeckimi (por. Mt 18, 19-20). To sprawia, że jego życie nie składa się już z wielu rozbitych części, lecz

¹⁰ Duchowość kapłana i praktyka jego życia muszą kształtować się na pro-egzystencji, na *diaconia caritatis* Chrystusa; ich jakość musi się opierać na „miłości trynitarniej” i „paschalnej”. Por. P. Coda, *Per una teologia e prassi della carità*, w: „Gen's” 17/6 (1987), s. 120.

¹¹ Według K. Hemmerlego, życie kontemplatywne oznacza „zauważać we wszystkim obecność Boga, pozwolić się Mu dotknąć i prowadzić, pozwolić Bogu terazniejszości wypełnić i osiąść naszą duszę, Bogu w Bogu, Bogu w świecie, Bogu w Kościele, we wspólnocie. Innymi słowy: Bogu ponad nami i w nas, Bogu poza nami, pomiędzy nami, na ziemi i w centrum życia. To, co się liczy, to nie zaprzepaścić żadnej okazji, by z Nim przebywać i pozostawać w Jego bliskości: kontemplacja jako przywiązanie do «Absolutu pośród nas», jako trwanie w Nim, a trwając w Nim, trwamy przy Panu”. K. Hemmerle, *Scelto per gli uomini*, Città Nuova Editrice, Roma 1995, s. 108; por. tamże, s. 108-111.

jest jednością życia, jednością „bycia” z podejmowanym przez niego „działaniem”¹². Żyjąc Bożym słowem, kapłan odczuwa to, czego doświadczał Chrystus w stosunku do Ojca (por. Flp 2,5) a wprowadzając je w czyn razem z innymi, staje się człowiekiem komunii. Jego posługa sakramentalna staje w ten sposób w funkcji kapłaństwa wspólnego wiernych¹³.

Kapłan powinien dążyć do tego, by Chrystus mógł żyć w nim poprzez życie wierne i podporządkowane Jezusowi ukrzyżowanemu (por. Ga 2,20), aż po doświadczenie Jego opuszczenia w momencie agonii na krzyżu (por. Mk 15,34), w którym osiągnął On szczyt swego kapłaństwa. W Jezusie ukrzyżowanym kapłan odnajduje swoją tożsamość bycia kapłanem¹⁴. Duchowe przeżywanie kapłana przechodzi przez ofiarę i opuszczenie Jezusa na krzyżu i przez Jego relację z Ojcem, w Duchu Świętym.

Kapłan winien trwać w życiu i w posłudze, będąc zjednoczonym z Jezusem ukrzyżowanym i zmartwychwstałym, wołając wraz z nim „*Abba, Ojcze!*” (Mk 14,36; Ga 4,6). Być kapłanem znaczy zamieszkiwać z Chrystusem i w Chrystusie, pozostając w ciągłym, opartym na miłosnej przyjaźni dialogu z tym (por. J 15,13-15), który jest Najwyższym Kapłanem¹⁵; oznacza być zjednoczonym z Jego życiem i z Jego miłością: „stanać przed Ojcem wraz z Synem, który (...) ofiaruje się Ojcu, przyjmując na siebie wszystko i tworząc w ten sposób komunie za sprawą

¹² Por. DP 14.

¹³ Por. DP 12; PDV 21; KL 7.

¹⁴ Por. K. Hemmerle, *Scelto per gli uomini*, Città Nuova Editrice, Roma 1995, s. 72-73. Cechy z przypowieści o Dobrym Pasterzu (por. J 10,11-18), tzn. poznanie, wołanie, zbieranie i łączenie ludzi, przekładają się na zadania kapłana i łączą się z obrazem Tego, który przybity do krzyża, w najwyższym oddaleniu od Ojca, ukazuje się właśnie jako Dobry Pasterz. „Poznać-wołać-zbierać-szukać; i wszystko to w gotowości oddania życia – stwierdza Hemmerle – aby inni mieli życie. Oddać życie, ponieważ wszyscy są moimi bliskimi, należąc do jedyne go Dobrego Pasterza: oto «linia duszpasterska» posługi kapłańskiej”. Tamże, s. 149-150; por. PDV 45, 57.

¹⁵ Por. Paweł VI, Encyklika *Ecclesiam suam*, nr 41.

swojego Ducha”¹⁶. Kapłan realizuje się w Chrystusie, stając się darem do tego stopnia, że sam Jezus może w nim ofiarować się Ojcu, ludziom i tworzyć komunię.

Kapłani przeżywają to w pierwszym rzędzie podczas liturgii, „gdy zgodnym sercem koncelebrują świętą Eucharystię”¹⁷. Chodzi tu jednak o ciągłe współbrzmienie liturgii i życia. „Zadaniem kapłana – twierdzi K. Hemmerle – jest wzywianie Pana na łono Kościoła, łącząc i zbierając wierzących, a jednocześnie jest to zadanie naznaczone nieprzemijającym znakiem Jezusa Chrystusa: sprawić, by Chrystus był obecny dla Kościoła i w Kościele poprzez celebrację Jego Męki oraz poprzez celebrację sakramentów. Liturgia, w swoim pełnym wyrazie, jest słowem, ciałem i życiem. Jest ona cała *słowem*: słowa, które Bóg w Jezusie Chrystusie kieruje do ludzkości, stają się w niej słowami, które ludzkość z Jezusem Chrystusem kieruje do Ojca. Lecz to Słowo stało się ciałem, ofiarowało się za nas, wcieliło nas w siebie, abyśmy i my ofiarowali Bogu siebie samych i ofiarowali Jego jako *ciało*, jako widoczny obraz całej ludzkości i całego stworzenia. Liturgia jest *życiem*, które podarowuje nam Bóg i które możemy przeżywać z Nim; życiem, które się nie kończy, bo od Boga pochodzi, by w Nim mieć swój dalszy ciąg i kres. W liturgii bierzemy udział w życiu Boga i to uczestnictwo spala nas w Nim, zachowuje nas i doskonali. Kapłańskie życie musi się zatem stawać liturgią, wplecionym w celebrowaną liturgię eucharystyczną, która już tutaj, na ziemi, jest załącznikiem i przedsmakiem wieczystej uczyty, jaka będzie w życiu wiecznym”¹⁸. Liturgia, którą sprawuje kapłan, musi przenikać całe jego życie i stawać się w każdej chwili liturgią krzyża i Zmartwychwstania, być ofiarą całkowicie składaną Bogu Ojcu, pełniąc Jego wolę, naśladując *kenosis* Syna, który z pokorą, z miłości do Ojca, oddał się

¹⁶ K. Hemmerle, *Spiritualità sacerdotale?*, II, w: „Gen's” 14/12 (1984), s. 2-3.

¹⁷ DP 8.

¹⁸ K. Hemmerle, *Scelto per gli uomini*, Città Nuova Editrice, Roma 1995, s. 102-103.

Jemu całkowicie, wypełniając w ten sposób dzieło zbawienia (por. Flp 2,3-11).

Niezwykle ważne źródło komunii z Bogiem kapłani znajdują w codziennej modlitwie (por. Mt 6,5-6.9-13; 18,19-20; J 17,21-23)¹⁹. Istotą modlitwy kapłańskiej jest wejście w ufny dialog z Ojcem, Synem i Duchem Świętym. Modlitwa jest wejściem i uczestnictwem w życiu rodziny samego Boga (por. Ga 4,5; Ef 2,18). Każde kapłańskie *agere* musi być poprzedzone, ubogacone i wypełnione przez jego *essere*, aby posługa słowa i uświęcania przynosiła obfite owoce²⁰.

Postawa zaufania wobec Boga musi odzwierciedlać się w posłuszeństwie względem papieża i biskupa (por. Łk 10,16), w przynależności do Kościoła diecezjalnego i do kapłańskiego prezbiterium oraz w posłuszeństwie wobec wewnętrznego głosu i darów Ducha Świętego²¹. Taka postawa wyraża się następnie w pragnieniu służenia ludziom (por. Mk 10,42-45; Łk 17,10; 1 Kor 9,19-23; 2 Kor 4,5; Flp 2,7), z gotowością na znoszenie cierpień dla imienia Chrystusa (por. 1 Kor 4,9-13; 2 Kor 4,8-11) oraz w budowaniu jedności w powierzonych sobie wspólnotach (por. 1 Kor 2,4-11)²².

W świetle tajemnicy Chrystusa posługa kapłańska nie może być uważana jedynie za pełnienie określonego urzędu wśród ludzi. W formacji duchowej należy dążyć w pierwszym rzędzie do pogłębienia znaczenia kapłaństwa Jezusa na krzyżu oraz do nauki miłości w relacji do Boga, człowieka i Kościoła.

¹⁹ Por. DP 13, 18; DPŻP 60, 64.

²⁰ Por. DP 13.

²¹ Por. PDV 74; DPŻP 88.

²² „Kapłani między sobą mają być jedno – powiedział Jan Paweł II – (...) a także jedno z wiernymi; mają być jedno stowarzyszenia i ruchy wewnątrz parafii”. Jan Paweł II, *Azione pastorale dei vescovi e dimensione cattolica del loro ministero*, 21 lutego 1982, w: „L'Osservatore Romano”, 22-23 lutego 1982, s. 2.

PRZEŻYWAĆ JEDNOŚĆ OSÓB TRÓJCY ŚWIĘTEJ

Kapłan, ze względu na przyjęte święcenia, kontynuuje misję Jezusa Chrystusa. Jako szafarz działa w Kościele ukształtowanym na tajemnicy Trójcy Świętej, w sposób szczególny – w Osobie Chrystusa (*in persona Christi*)²³. To jednak nie wyczerpuje zamysłu Jezusa wobec kapłanów. On modlił się do Ojca, aby jak Osoby Trójcy, oni również byli jedno, aby świat uwierzył, że Ojciec Go posłał (por. J 17,22-23). Są więc wezwani, jak pierwszych Dwunastu, do ponownego przeżywania, „a także wyrażania i przekazywania w dziejach (misja) *jedności* samego Boga”²⁴ i do „prowadzenia wszystkich do zjednoczenia w miłości, «miłością braterską nawzajem się miłując»”²⁵ (por. Dz 4,32).

Przeżywanie jedności samego Boga przez kapłanów oznacza przeżywanie jej wspólnie z braćmi. Dynamiczny charakter duchowości komunii²⁶ pochodzi od nierozdzielonego związku między miłością Boga a miłością bliźniego (por. Mt 22,36-40; Mk 12,29-31; Łk 10,27) i z tego względu powinna się ona wyrażać w życiu kapłanów, w „sztuce

²³ Por. KK 10, 12.

²⁴ ChL 8.

²⁵ DP 9; por. DPŻP 37. Tutaj staje się jasne, że zanim zaczną nauczać, jak się jednoczyć w miłości chrześcijańskiej, muszą oni sami przeżyć podobne doświadczenie i być pierwszymi świadkami jedności na wzór Trójcy Świętej. W jednej z katechez Jan Paweł II wyjaśnia kapłanom ten obowiązek bycia jedno, jak Ojciec i Syn, aby świat uwierzył: „To znaczące, że w modlitwie arcykapłańskiej w czasie Ostatniej Wieczerzy, Jezus modli się (...), aby ich jedność odzwierciedlała samą komunie Osób Boskich (...). Jezus prosi, by wspólnota kapłańska była odbiciem i uczestnictwem w komunii Trójcy”. I dodaje: „Posyłając z misją siedemdziesięciu dwóch uczniów, jak również dwunastu Apostołów, posyłał ich dwójkami, zarówno ze względu na wzajemną pomoc w życiu i w pracy, jak i w celu stworzenia przyzwyczajenia do wspólnych działań, aby nikt nie pracował w samotności”. Jan Paweł II, *Katecheza*, 4 sierpnia 1993, w: „L'Osservatore Romano”, 5 sierpnia 1993, s. 4.

²⁶ Por. NMI 42-45.

«wspólnego uświęcania się» – jak mówił Jan Paweł II – na drodze osobistej i wspólnotowej²⁷. Dlatego konieczna jest formacja duchowa, by każdy kapłan potrafił spojrzeć sercem na tajemnicę Trójcy, która mieszka w nim i w innych, by był zdolny słuchać bliźniego aż do głębi i traktować go jak brata w tym samym Ciele Mistycznym, jako „kogoś bliskiego”, dzielić jego radości i kochać w nim Jezusa ukrzyżowanego w pojawiających się cierpieniach²⁸, wyczuwać jego pragnienia i potrzeby i dawać mu prawdziwą przyjaźń, ucząc się zdolności przyjmowania tego, co pozytywne w bliźnim, jako daru od Boga. Życie duchowością komunii oznacza umiejętność „czynienia miejsca” bratu, noszenia jego brzemion i odrzucania pokus egoizmu. Jest kontynuacją posługi, jaką Chrystus obdarzył nas jako pierwszy, odkrywaniem Go w drugim i służeniem mu, w miłości Jezusa, aby dojść do jedności, jak są jedno Ojciec i Syn (por. J 17,21-22)²⁹. Gdy miłość staje się wzajemna, Jezus pośród miłujących się (por. Mt 18, 20) jest prawdziwym „Pasterzem i Stróżem dusz” (1 P 2,25), a poczucie bycia kapłanem nie wiąże się z przeżywaniem samotności i nadaje wartość wszelkiemu działaniu. Kapłan musi być „specjalistą” w *communio*, w jedności.

Communio w ten sposób przeżywana pozwala kapłanom wyrażać się w *missio* budowania wspólnoty Kościoła. Mając na uwadze ducha wspólnotowego, na wzór Trójcy, kapłani muszą być blisko ludzi, być skutecznym znakiem Jezusa Chrystusa, który ogołocił samego siebie i umył nogi uczniom, żyć w prostocie, w pokorze i w pełnym miłości poświęceniu przeżywać ich cierpienia i radości (por. 1 Kor 9,22). Muszą zatem być pierwszymi świadkami miłości Chrystusa do wszystkich (por. J 15,9-17)

²⁷ Jan Paweł II, Przemówienie do biskupów przyjaciół Ruchu Focolari, 13 lutego 2003, w: „L'Osservatore Romano”, 14 lutego 2003, s. 5. Por. także wypowiedzi różnych biskupów na temat ważności formacji kapłanów i kleryków do życia we wspólnocie w: E. Pepe (oprac.), *Formare i sacerdoti all'unità*, w: „Gen's” 22/3-4 (1992), s. 89-94.

²⁸ Por. NMI 25-26

²⁹ Por. tamże, nr 43-45.

i kochać Chrystusa we wszystkich (por. Mt 25,31-46), aby ta miłość stawała się wzajemna (por. J 13, 34) i aby obecność Zmartwychwstałego pomiędzy nimi była ich świadectwem (por. 1 Kor 14,25). To оголошение jednak będzie w pełni skuteczne, jeżeli pozostając blisko ludzi, kapłani będą zawsze mieć świadomość wielkości i wyjątkowości swego posłannictwa oraz sakramentalnego charakteru swojej posługi.

KAPŁANI WE WSPÓLNOCIE ŻYCIA

Sobór Watykański II podkreślił, że Kościół jest ludem zjednoczonym „jednością Ojca i Syna, i Ducha Świętego”³⁰. Na podstawie takiego obrazu Boga pojmujemy misję kapłanów jako służbę dla jedności. Aby w pełni odpowiedzieć na ten plan Boga, muszą się kształtować według duchowości, która nie odłączy ich od braci, ale miłość do bliźnich uznaje za punkt wyjścia. Chodzi o duchowość, która opierając się na duchu jedności, w konsekwencji pomnaża miłość do człowieka i entuzjazm dla Kościoła³¹; duchowość, która stawia ich w komunii z biskupami i z innymi kapłanami, z zakonnikami i osobami świeckimi³².

³⁰ KK 4.

³¹ Miłość do Chrystusa musi prowadzić kapłanów ku miłości do Kościoła, jego Oblubienicy. Potwierdza to Paweł VI: „Z jakiej racji ktoś mówi, że chce kochać Chrystusa, jeśli nie kocha Kościoła, skoro jednym, najwspanialszym ze wszystkich świadectw o Chrystusie jest ta wypowiedź św. Pawła: «Chrystus umiłował Kościół i wydał za niego samego siebie» (Ef 5, 25)” (Adhortacja apostolska *Evangelii nuntiandi*, nr 16).

³² Por. NMI 43-45; DP 7. Na te oczekiwania, zarówno Papieża jak i Soboru Watykańskiego II, odpowiada w pełni duchowość jedności (duchowość Ruchu Focolari nazywanego też Dziełem Maryi), wzbudzona w Kościele za pośrednictwem Chiary Lubich, założycielki Ruchu Focolari. Z wyrazistością i naciskiem już Paweł VI mówił, że duchowość jedności nie zmienia powołania kapłanów, ale raczej pomaga im w ponownym jego odkryciu i zgłębieniu go; nie zmienia zadań księży, ale pozwala doświadczyć ich kapłańskiego życia w nowej pełni.

Ważne jest, aby całe ich życie i wszystkie działania były podejmowane z miłości do Chrystusa, w jedności z biskupem i innymi prezbiterami³³. Zadania związane z wypełnianiem przez nich misji Kościoła muszą stawać się duchowością wprowadzaną w czyn.

Duchowość powinna zachęcać kapłanów do budowania między sobą jedności „efektywnej i afektywnej”, która odpowiada warunkom, jakie sam Jezus wyznaczył Apostołom właśnie w momencie ustanawiania kapłaństwa, to znaczy, by „sobie nawzajem umywać nogi” (J 13,14), aby miłować się wzajemnie tak, jak On nas umiłował (por. J 13,34; 15,9-17), aby „wszyscy stanowili jedno” (J 17,21)³⁴.

Kapłani powinni odczuwać *presbyterium* jako swój prawdziwy dom i za taki je uważać³⁵. To wymaga oży-

Ta duchowość nie odłącza ich od komunii z hierarchią i z wiernymi, lecz raczej pomaga im w pogłębianiu tych zobowiązań i w życiu nimi zgodnie z wolą Bożą, również jako odpowiedź na potrzeby dzisiejszych czasów. Por. *Paolo VI al Movimento dei Focolari. Parole di saluto, esortazioni e insegnamenti rivolti dal Santo Padre ai gruppi del Movimento dei Focolari partecipanti alle Udienze Generali 1965-1978*, Città Nuova Editrice, Roma 1978, s. 151-153.

³³ Por. DP 7, 8, 14; KK 28. Kapłan wezwany jest do radykalnego życia w jedności z biskupem i z innymi kapłanami, ponieważ „*Presbyterium* jawi się nam [...] jako *prawdziwa rodzina*, jako *bratnia społeczność*, której więzy nie pochodzą z ciała i krwi, ale z łaski sakramentu kapłaństwa” (PDV 74). Kapłan jest kapłanem, lecz jest nim – twierdzi Hemmerle – jako współbrat innych kapłanów, swoich współbraci, współpracowników biskupa. Por. K. Hemmerle, *Scelto per gli uomini*, Città Nuova Editrice, Roma 1995, s. 137.

³⁴ Na ten temat K. Hemmerle napisał, że dziś, jak może nigdy wcześniej, wiarygodność posługi kapłańskiej zależy od tego, na ile każdy ksiądz żyje zakorzeniony w doświadczeniu żywej jedności, w formie życia, w której posługa kapłańska jest w stanie być wspólnym świadectwem kapłanów, z obecnością samego Pana, jedynego Kapłana pośród nich. Ksiądz, jeśli ma być w czymś specjalistą, musi nim być w *communio*, w jedności. Duchowość i forma życia kapłana opierają się na jedności. Por. *Movimento dei Focolari (oprac.), Il sacerdote oggi. Il religioso oggi*, Międzynarodowy Kongres księży i zakonników w Watykanie, 30 kwietnia 1982, Tipografia Città Nuova della Pamom, Rzym 1982, s. 55.

³⁵ Por. NMI 43.

wienia między księżmi różnych form życia wspólnotowego, aby na wspólnej drodze uświęcali się i uniknęli mogącego się pojawić niebezpieczeństwa auto-izolacji, a także ryzyka, które może wynikać z przeżywania samotności³⁶. Wspólnota życia wyraża się głównie w przedkładaniu nade wszystko gorącej miłości jednych ku drugim (por. 1 P 4,8), we wzajemnej pomocy, w przyjmowaniu i umiłowaniu każdej woli Bożej (por. Mt 7,21), w pomocy w kierowaniu się duchem i praktyką rad ewangelicznych, we wspólnym zamieszkiwaniu, w częstych spotkaniach różnego rodzaju, w tworzeniu z każdym konstruktywnej relacji i komunii dusz, w komunii dóbr, w apostołacie, w modlitwie. Życie wspólnotowe przekłada się na współpracę w posłudze aż do poczucia odpowiedzialności za parafię innych tak, jak za własną, ze względu na tę samą, uniwersalną miłość Jezusa, w gościnności i dbaniu o braci w chorobie i w trudnościach. Wyraża się również w momentach radości i odpoczynku, we współdzieleniu, z należyłą ostrożnością, cierpień duchowych każdego, pokonując zwyczajową powściągliwość i dzieląc wysiłki, próby, odkrycia, upadki itp. każdego kapłana. Dlatego należy pilnie zalecać stowarzyszenia, które wspomagają życie w komunii i pielęgnują świętość kapłanów³⁷.

³⁶ Por. DP 8.

³⁷ Por. DP 8; DPŻP 88; KPK 550, § 2; Jan Paweł II, *Katecheza*, 1 września 1993, w: „L'Osservatore Romano”, 2 września 1993, s. 4. Zalety wspólnego życia kapłanów, przeżywanego w miłości wzajemnej i w jedności, spotykanie się razem w prostocie dnia codziennego, przyczyniają się do wspólnego odkrywania, czego Bóg chce od nich. Wspólne spojrzenie przez pryzmat Ewangelii na pracę, modlitwę, rozrywkę, harmonię domu, naukę, pozwala doświadczyć obecności Jezusa zmartwychwstałego (por. Mt 18, 20), otwiera nowe horyzonty wobec Boga, Kościoła, zamysłu roli kapłanów we współczesnym Kościele, wobec życia osobistego każdego z nich oraz przynosi owoce w działaniach duszpasterskich. W takiej atmosferze łatwiej jest komunikować trudności, które każdy napotyka i uświadomić sobie istnienie kryzysów czy to przeżywanych wewnętrznie, czy w zakresie danej wspólnoty. Krzyż niesiony razem staje się lżejszy. Takie doświadczenie oferują *focolare* kapłańskie Dzieła Maryi. Jest to doświadczenie życia przede

Nawet, jeśli prawnie są posłani, aby budować konkretną wspólnotę, muszą osiągnąć wspólną świadomość duchową misyjnej przynależności do Kościoła, a więc, oddać się do dyspozycji Kościoła i dbać, w komunii z biskupem i innymi kapłanami³⁸, o rozwój Kościoła w całej diecezji, z otwartością spojrzenia na Kościół jako *communio* uniwersalna. W tej perspektywie kapłani muszą pracować w sposób bardziej wspólnotowy, aby razem „pracować dla prawdy” (3 J 8), planować razem z innymi, umieć słuchać zarówno współbraci, jak i innych szafarzy, i świeckich, być więc sługami (por. Mk 10,42-45; 9,33-37) i żywą więzią wspólnoty.

W wykonywaniu swej posługi, która codziennie przynosi różnorodne wymagania, uczestniczą w przeżywaniu różnych cierpień i niepokojów. Muszą starać się być zanurzeni w tajemnicy Jezusa ukrzyżowanego: każdy podział i ciężar, wszelkie poczucie oddalenia i samotności, każda niezdolność, opuszczenie i upadek kryje w sobie oblicze Jezusa ukrzyżowanego w momencie Jego opuszczenia (por. Mk 15,34; 2 Kor 4,8-11; 12,9). W dialogu z Nim powracają do Ojca i odkrywają siłę, by iść naprzód i kontynuować dzieło zbawienia.

wszystkim w obecności Jezusa zmartwychwstałego pomiędzy tymi, którzy się miłują i starają się żyć Ewangelią, w stałym posłuszeństwie wobec Boga i bliźniego, dzieląc się we wspólnocie pomysłami, doświadczeniami, a także dobrami materialnymi. Wszystko to nie tylko uwalnia i czyni życie prostszym, lecz tworzy wśród księży głęboko braterski styl życia, otwierający na parafie innych kapłanów, ułatwia rozwój już istniejących w tych parafiach wartości pozytywnych, ukazuje aktualność Ewangelii i pozwala doświadczyć nieskończonej miłości Boga do każdego istnienia ludzkiego. Por. Movimento dei Focolari (oprac.), *Regolamento della branca dei presbiteri e dei diaconi permanenti focolarini*, Città Nuova Editrice, Rzym 1999.

³⁸ Por. DP 7, 8; KK 28; DB 28. K. Hemmerle, na potwierdzenie tego zagadnienia, mówi, że jedynie żyjąc w jedności ze swoim biskupem i w jedności z innymi kapłanami, [kapłan] będzie wiarygodnym, że nie on działa i mówi, ale Pan. Por. K. Hemmerle, *Il sacerdote oggi*, w: „Gen's” 12/6 (1982), s. 12; Paweł VI, Encyklika *Sacerdotalis caelibatus*, nr 22-24, 30.

RADY EWANGELICZNE

W rzeczywistości, rady ewangeliczne są wewnętrznym wymogiem miłości chrześcijańskiej. Są niezbędnym warunkiem, aby utożsamić się z Jezusem Chrystusem ubogim, czystym i posłusznym, który dzięki temu jest „jedno” z Ojcem; są nieodzownym kryterium uświęcania się kapłanów i urzeczywistnienia pełnej jedności między nimi³⁹.

Rady ewangeliczne są niezbędne do życia w jedności, ponieważ wymagają całkowitego daru z siebie dla Boga, z miłości, uśmiercenia wszelkich niewłaściwych przywiązań do osób, do dóbr i do siebie samych. W taki sposób wyrzeczenia kapłanów stają się istotą tej miłości. Powinni się dostosować do wymogów stawianych przez Chrystusa ukrzyżowanego w momencie Jego opuszczenia, ponieważ On jest wzorem każdego ogołocenia z własnego ja: On jest ubogi (oddał wszystko), On jest czysty (oddał również Matkę na ziemi i doświadczył opuszczenia przez Ojca w niebie), On jest posłuszny (aż do śmierci na krzyżu). W chwili swojej *kenosis*, której szczytem jest moment opuszczenia, Jezus osiągnął czystą miłość podarowania i szczyt rzeczywistości swojego człowieczeństwa i wolności, stając się w ten sposób ojcem „nowego stworzenia”, wspólnoty zbawionych. Miarą miłości, która powinna istnieć pomiędzy kapłanami, jest przykazanie: „abyście się wzajemnie miłowali, tak jak Ja was umiłowalem” (J 13,34), przeżywane tak, jak przeżywał je Jezus na krzyżu (por. Flp 2,5). Tak więc tożsamość kapłana „nie może być niczym innym, jak «ja» Chrystusa w jego *kenosis*, gdy, przez opuszczenie i śmierć na krzyżu, rodzi Kościół jako *enosis*, jako wspólnotę na wzór Trójcy Świętej”⁴⁰.

³⁹ Por. DP 16, 6, 9; KK 42; DFK 9, 10; DPŻP 58, 67; PDV 30; KPK 282. Wolnym wyborem stanu dziewiczego prezbiterzy muszą dzielić z Chrystusem również swoje życie. Ich odpowiedzią na powołanie jest odpowiedź miłości na miłość – twierdzi Caprioli – którą pokazał nam Chrystus: miłość jedyna i nieograniczona. Por. M. Caprioli, *Il sacerdozio. Teologia e spiritualità*, Teresianum, Roma 1992³, s. 242.

⁴⁰ Por. DP 15-17; PDV 28-30. W ostatnich dziesięcioleciach kładzie się większy nacisk na relację pomiędzy stylem życia kapłana opierają-

cego się na życiu według rad ewangelicznych a kapłańskim *communio*. Chodzi tu o *communio* przeżywaną w miłości wzajemnej kapłanów, z Jezusem pomiędzy nimi (por. Mt 18,20). „Jezus pośród nich” jest jednym z podstawowych punktów duchowości jedności Dzieła Maryi. K. Hemmerle w pewnym opracowaniu na temat modlitwy arcykapłańskiej Jezusa (J 17,1-26) przedstawia następującą refleksję na temat rad ewangelicznych, a w szczególności na temat celibatu: „Jeśli spojrzymy na posłuszeństwo, styl życia kapłana i celibat z punktu widzenia *communio*, mamy nową perspektywę. W tym, co się tyczy posłuszeństwa, nie chodzi wyłącznie o przynależność i podporządkowanie, które mają wpływ na naszą pychę i nasze osady, chodzi o osiągnięcie i przeżywanie głębokiej wewnętrznej jedności. Jeśli naszym domem jest «*presbyterium* gromadzące się wokół biskupa», to wzrasta w nas otwartość, potrzebna, aby podarować się całkowicie, ale również gotowość i możliwość podarowania każdej myśli i każdego rodzaju posługi. Posłuszeństwo nie traci swojego ciężaru, zresztą, nawet dla Jezusa Chrystusa było ono ciężkie. Ale nie jest ono postawą powierzchowną, która unika konfrontacji i konfliktów; weryfikuje się natomiast bolesny, ale jeszcze bardziej owocny proces dojrzewania, który prowadzi do jedności myśli i – pomimo obiekcji z tym związanych – nie umniejsza, lecz pomnaża wiarygodność i wolność w Kościele. Styl życia będzie kierował się zamiast indywidualnie rozpatrywanym ubóstwem, raczej współdzieleniem wśród kapłanów, życiem jedni dla drugich, wspólnym daniem świadectwa. Wszystko to może być decydującą pomocą dla *communio* pomiędzy kapłanami, a także świadectwem kapłanów wobec wspólnot, w których się znajdują. Staje się więc jasne, że jeśli chodzi o celibat kapłański, nie oznacza on jedynie indywidualnej rezygnacji z własnego realizowania się w małżeństwie i w rodzinie, chodzi raczej o świadectwo zbiorowe. Celibat księży i diakonów diecezjalnych jest zgodny z relacją wspólnotową z Panem, który jest pośród nas, jednoczy nas jako braci we wciąż odnawianym uwalnianiu się od nas samych, w kierowaniu się wciąż i na nowo do ludzi, którym musimy przełożyć Jego bycie dla nich w naszym byciu (...). Werset, który następuje po modlitwie arcykapłańskiej Jezusa, zaczyna się tak: «To powiedziawszy, Jezus wyszedł z uczniami swymi za potok Cedron. Był tam ogród, do którego wszedł On i Jego uczniowie» (J 18,1). Powiedzieliśmy już to: wyodrębnić miejsce, które jest najlepsze dla kapłana w «absolutnym trwaniu pośród uczniów» Jezusa na krzyżu, w Jego krzyku opuszczenia, to to samo, co wyodrębnić je w *communio*. Kto uda się w to miejsce, doświadczy w nim dwóch stron równania: tak intensywności, jak radości”. K. Hemmerle, *Scelto per gli uomini*, Città Nuova Editrice, Roma 1995, s. 140-141.

W perspektywie duchowości komunii celibat nie jest rozumiany tylko jako rezygnacja z posiadania rodziny⁴¹. Bóg zaprasza kapłanów do życia w rodzinie piękniejszej niż rodzina ludzka, podobnej do tej, którą tworzył Jezus z Apostołami, to znaczy, w rodzinie z Jezusem Chrystusem Kapłanem, obecnym pośród nich, jeśli miłują się nawzajem. „Tożsamość kapłańska (...) ma swoje źródło w Trójcy Przenajświętszej”⁴², stąd też wspólnota kapłanów ma odzwierciedlać tajemnicę komunii w miłości Ojca, Syna i Ducha Świętego.

MARYJA W DUCHOWOŚCI KAPŁANA

Kościół wskazuje na Maryję jako wzór doskonałości dla wszystkich chrześcijan⁴³. Maryja mieszka w domu ucznia (por. J 19,27) i staje się Matką kapłanów, nauczycielką i wzorem dla nich: nie tylko wzorem pokory, ubóstwa, posłuszeństwa i czystości, ale przede wszystkim miłości w swoim całkowitym podarowaniu się Bogu, Kościołowi i człowiekowi.

W życiu Maryi zadziałał, w całkiem wyjątkowy sposób, Trójosobowy Bóg: w Duchu otrzymuje ona Syna od Ojca i w Duchu oddaje Go Jemu⁴⁴. Odwzorowując swoją postawę na przykładzie Maryi, kapłan kształtuje własne życie na wewnątrztrynitarnym życiu samego Boga⁴⁵. Dlatego fundamentalne jest pomnażanie w kapłanach i pomiędzy nimi dynamizmu miłości braterskiej, ponieważ w ten sposób rozwijają się cechy, które przypisuje się Maryi.

⁴¹ Por. J. Galot, *L'invito ad abbandonare tutto: la rinuncia alla moglie e ai figli*, w: „Vita consacrata” 6-7 (1984), s. 439-451.

⁴² PDV 12.

⁴³ Por. KK 65; PDV 82; DPŻP 68.

⁴⁴ Por. Jan Paweł II, Encyklika *Redemptoris Mater*, nr 20, 41.

⁴⁵ Por. P. Coda, *La Santissima Trinità e Maria nel Trattato della vera devozione di Grignon de Montfort*, w: „Nuova Umanità” 5/86 (1993), s. 13-14.

Kapłan jest Bożym narzędziem w wydarzeniu miłości trynitarniej, jeżeli pozwala się użyźnić, jak Maryja, przez miłość trynitarną. Żyjąc jak Ona, to znaczy przeżywając stale Jej „fiat”, będzie mógł powiedzieć za świętym Pawłem: „Teraz zaś już nie ja żyję, lecz żyje we mnie Chrystus” (Ga 2,20)⁴⁶. Ona jest przykładem, jak przyjmować i rozważać wszystko w swoim sercu (por. Łk 2,19) i jak przekazywać Boga swoim prostym byciem, jak być tłem, z jakim nastawieniem ducha działać w duszpasterstwie. Maryja, Kobieta silna i wierna Synowi w swoim osamotnieniu pod krzyżem, kiedy już nic nie rozumie, uczy jak przeżywać trudności życia zarówno osobistego, jak i społecznego, w Kościele. Z Nią, Matką Kościoła, kapłani mogą się realizować jako autentyczni ludzie dialogu i wraz z Nią stać się budowniczymi komunii w Kościele⁴⁷.

Kapłan to ktoś, kto z mandatu Kościoła działa *in persona Christi*. Nie może ograniczać się do udzielania sakramentów jako zewnętrznego sprawowania władzy kapłańskiej w świętych czynnościach. Realizacja kapłańskiej władzy sakramentalnej stanie się świadectwem i przyniesie najlepsze owoce w zależności od tego, na ile kapłan ca-

⁴⁶ Por. tenże, *Per una teologia e prassi della carità*, w: „Gen's” 17/6 (1987), s. 120. Ponadto Hemmerle podtrzymuje, że przeżywanie „fiat” Maryi, to znaczy życie wolą Bożą, naśladowując postawę Maryi, jest prawdziwym sposobem, by odnaleźć siebie samych i drogą do świętości: „Moje «ja» należy do Jezusa Chrystusa. Powiedzieć «ty» Jezusowi za każdym razem, kiedy mówię «ja»: to droga uświęcenia, która ma swój początek w chrzcie. To jest tak, że mogę być w ciągłej kontemplacji, w stałej jedności z Bogiem; i jednocześnie pod tym warunkiem, On, Bóg, Miłość, który w Chrystusie podarowuje się ludzkości, może podarować się dzisiejszym czasom, może porozumiewać się z ludźmi dzisiejszych czasów”. Movimento dei Focolari (oprac.), *Il sacerdote. Il religioso oggi*, Międzynarodowy Kongres księży i zakonników w Watykanie, 30 kwietnia 1982, Tipografia Città Nuova della Pamom, Rzym 1982, s. 54.

⁴⁷ Por. K. Hemmerle *Spiritualità sacerdotale?*, II, w: „Gen's” 14/12 (1984), s. 5; C. Lubich, *Uomo del dialogo*, Przemówienie do siedmiu tysięcy księży diecezjalnych, duchownych i seminarzystów, 30 kwietnia 1982 w Watykanie, w: „Gen's” 17/11-12 (1987), s. 34.

łym swoim życiem potwierdzi to, co sprawuje. Im głębiej przeżywał będzie swoje powołanie chrzcielne w posłudze kapłańskiej – to znaczy, im bardziej będzie „maryjny”, w sensie powyżej wyjaśnionym – tym bardziej zajaśnieje w nim Chrystus Kapłan⁴⁸.

W takiej perspektywie głębokie nabożeństwo kapłana do Maryi powinno polegać nie tylko na naśladowaniu Maryi w Jej postawie i cnotach lub w uciekaniu się do Niej w trudnościach. Pojawia się inna Jej obecność w życiu kapłana, który ma dążyć do „bycia drugą Maryją”, przeżywania obecności Maryi w Jej kontemplacji i odzwierciedlania Jej uczuć, w Jej służbie ludziom i w jej cnotach, aż do Jej *stabat* pod krzyżem Syna. Ona jest przykładem cnoty miłości, w której wszystkie inne cnoty są harmonijnie zjednoczone⁴⁹.

Rozważając Ewangelię, kapłani mogą odkryć otwarcie Maryi na słowo Boże, Jej uznanie własnej nicości jako stworzenia, postawę służby, otwartości i gościnności, konkretną miłość do Elżbiety, siłę w czasie prześladowania (w ucieczce do Egiptu), Jej zasłuchanie w głos Ducha Świętego, Jej „trwanie” w cierpieniu osamotnienia pod krzyżem Chrystusa i w przyjmowaniu cierpiących, Jej bycie „tłem” i wartość milczenia, gotowość pełnienia woli Bożej i Jej oddanie, wierność powołaniu. Naśladowując drogę przykładu Dziewicy z Nazaretu, ich życie będzie stawać się „drogą Maryi”⁵⁰.

⁴⁸ K. Hemmerle, *Il sacerdote oggi*, w: „Gen's” 12/6 (1982), s. 11-12.

⁴⁹ W tym temacie czytamy jeszcze u Hemmerlego: „Bycie tłem, bycie pustą przestrzenią – i tu myślę, że trzeba ośmielić się wskoczyć na wyższy wymiar teologii kontemplacji – bycie «Maryją» charakteryzuje naszą posługę dla ludzi (...). Być może ludzie nie szukają kogoś, i to także dotyczy nas, kapłanów, kto mógłby «załatwić» lub «rozwiązać» wprost i konkretnie wszystkie problemy, które noszą w sobie, być może ludzie szukają w nas przede wszystkim Jej, Maryi. Jej miejsce pod krzyżem dzielone z uczniem, którego Jezus miłował jest innym wariantem tego miejsca, które ustaliliśmy na podstawie obecności jej Syna, Jezusa Chrystusa”. K. Hemmerle, *Scelto per gli uomini*, Città Nuova Editrice, Roma 1995, s. 155-156. Por. A. Petrilli, *La mitezza cristiana*, w: „Gen's” 14/7-8 (1984), s. 9.

⁵⁰ Por. Jan Paweł II, List apostolski *Rosarium Virginis Mariae*, nr 24.

Co więcej, kapłani reprezentując maryjny styl życia, stawiają się w dyspozycji do tworzenia pomiędzy sobą relacji na wzór relacji wewnątrz Trójcy Świętej. Jeśli będą żyli w komunii z Maryją, Ona, Matka jedności, nauczy ich, jak porządkować miłość w swoim sercu i w sercach innych osób, jak budować Ciało Chrystusa zgodnie z wiecznym, najwyższym dialogiem miłości, którym jest dialog w Świętej Trójcy. To z nią zaangażują się w dzieło budowania jedności, „aby wszyscy stanowili jedno (...), by świat uwierzył, że Ty Mnie posłałeś” (J 17,21).

W niniejszym artykule omówiliśmy temat posługi kapłańskiej, ze szczególnym odniesieniem do jej aspektu duchowego, w świetle eklezjologii komunii Soboru Watykańskiego II. Kapłan jest przede wszystkim człowiekiem komunii: z Bogiem, ze swoim biskupem i ze współbraćmi w prezbiterium diecezjalnym, z osobami konsekrowanymi i ze świeckimi. Eklezjologia komunii, aby mogła być realizowana, potrzebuje duchowości, opartej również na *communio*, a tą jest duchowość komunii, do krzewienia której na początku nowego Tysiąclecia chrześcijaństwa wzywa Kościół Jan Paweł II.

Na zakończenie warto zacytować „Dekalog kapłański”, syntezę naukowo-duchowo-doświadczalną, opartą o kapłańskie życie według ducha *communio*. Myśli te zawierają w sobie wiele aspektów duchowości kapłana diecezjalnego. Te propozycje mogą znaleźć swoją wartość w nadaniu linii duchowej zarówno dla stałej formacji kapłanów, jak i dla formacji kandydatów do kapłaństwa w seminariach duchownych:

1. Ważniejsze od tego, co robię jako kapłan, jest to, jak żyję jako kapłan.

2. Ważniejsze od tego, co ja czynię, jest to, co Chrystus czyni przeze mnie.

3. Ważniejsze jest działanie w jedności z innymi kapłanami niż zabieranie się do wypełniania zadań w pojedynkę.

4. Ważniejsza jest posługa modlitwy i słowa niż obsługa stołów.

5. Ważniejsze jest duchowe towarzyszenie współpracownikom niż samodzielne wykonywanie wielkiej ilości zadań.

6. Ważniejsza jest obecność w kilku centralnych miejscach całkowicie i promieniująco niż być obecnym wszędzie, gdzie tylko to możliwe, lecz połowicznie i w pośpiechu.

7. Ważniejsze jest działanie w jedności, a nie w odizolowaniu, chociaż świetnie dałbym sobie radę sam. A więc: ważniejsza jest współpraca niż praca.

8. Ważniejszy jest krzyż, ponieważ przynosi większe owoce niż konkretne efekty działania.

9. Ważniejsze jest otwarcie na całość (a więc, na całą wspólnotę, na diecezję, na Kościół powszechny) niż sprawy partykularne, nawet bardzo ważne.

10. Ważniejsze jest świadczenie wiary niż czynienie zadość tradycyjnie przyjętym potrzebom⁵¹.

Sommario

Giovanni Paolo II nella Lettera apostolica *Novo millennio ineunte* esprime il desiderio di promuovere la *spiritualità della comunione* „come principio educativo in tutti i luoghi dove si plasma l'uomo e il cristiano, dove si educano i ministri dell'altare” (NMI 43). Spetta ai sacerdoti di diffondere lo spirito della *communio* tra la gente. Ma loro stessi devono per primi vivere l'unità tra loro per poter testimoniare *l'ut omnes* incarnato. Lo studio mette in rilievo alcuni aspetti della vita „secondo lo Spirito” (Rm 8,4.9), che permette ai sacerdoti realizzare questa chiamata. Al primo posto è necessario curare l'unione personale con le Persone della Santissima Trinità per rivivere tra loro la comunione stessa di Dio. La comunione di vita si esprime prima di tutto nell'anteporre ad ogni cosa „la mutua e continua carità” (1 Pt 4,8). Indispensabili per vivere l'unità sono i consigli evangelici, perché richiedono il dono totale di sé a Dio. Il modello d'ogni spogliamento del proprio io lo trovano nel Cristo crocifisso nel momento

⁵¹ W. Breuning, K. Hemmerle, *Il decalogo del sacerdote*, w: G. Greshake, *Essere preti. Teologia e spiritualità del ministero sacerdotale*, Queriniana, Brescia 1994³, s. 232-233.

del Suo abbandono (cfr. Mc 15,34). Da Maria, Madre dei sacerdoti, prendono l'esempio della vita nella comunione.

ks. Krzysztof Lala
ul. Wita Stwosza 17
40-042 Katowice

KS. DR KRZYSZTOF LALA, ur. 1960, ojciec duchowny w Wyższym Śląskim Seminarium Duchownym w Katowicach. W latach 1999-2003 studiował w Papieskim Instytucie Duchowości *Teresianum* w Rzymie, gdzie obronił pracę doktorską: *La dimensione comunitaria dei futuri sacerdoti. Prospettive di formazione nei seminari maggiori alla luce della spiritualità dell'unità.*